

מאמר מערכת

קשה עד בלתי אפשרי להעלות על הכתב את התואר 'זצ"ל' על מרן שר התורה. חיוכו שובה הלב כמו מזדקר מול העין, מילותיו המלטפות ברוך, עיניו המלאות תבונה ועומק, ואוזניו שלא פסקו מלשמוע יומם ולילה את צרות

הכלל והפרט, הכל עומד כמו חי ומסרב להאמין, מסרב לקבל. המראות חזרו על עצמם מכל זווית אפשרית, באיזו עדשה שהוא לא נתפס, תמיד היה במצב של גמיעה, של דף נוסף של גמרא, של הלכה, של מדרש, של זוהר, של כל חלקי התורה.

בכל תחום שלא נשאל, היה שואב בשברירי השניה את התשובה הרלוונטית מהקצוות הכי נדחות שבמרחבי ים התורה. הידע הבלתי נתפס שלו, לא ניתן כלל לתיאור. כל חלקי התורה כפשוטו, היו מונחים בראשו כבקופסא ממש, מוכנים ומזומנים בכל רגע נתון, שאם ישאלך אדם, אל תגמגם ותאמר לו. לא היה מדרש אחד שנעלם ממנו, ולא היתה גמרא בבליית או ירושלמית שפרחה ומזכרוננו. את כולם אגר ושמר כעל בבת עינו.

ההמונים שפסעו אחר מטתו לא פסקו מלדמוע. משום שכמעט אין יהודי אחד שלא נחשף באופן אישי לגדלותו העצומה, אין יהודי אחד שלא נהנה אישית ממרן שר התורה. אם בקרוב למאה אלף התשובות שהשיב בכל חלקי התורה האפשריים, אם בשאלות רפואיות סבוכות שהתגלגלו לפתחו ובמילה אחת הכריע את כל ההתלבטויות של אלפי אלפי שואלים, ואם בברכות בכל תחומי החיים שהתקיימו באופן מפתיע מעבר לכל תקווה.

ועל כולנה הצניעות והענווה שלו. שנים רבות הוא היה מתחיל את קריאת שמע במילים 'קל מלך נאמן' אותם אמור לומר אדם הקורא את קריאת שמע ביחידות שאינו יכול לשמוע מן שליח הציבור את ההשלמה של ה' אלוקים אמת הנאמרת על ידי החזן בסיום קריאת שמע, הוא הסביר שהוא אינו יודע אם הקהל ימתין לו עד שיסיים את הקריאת שמע, והוא חושש שהחזן יסיים את המילים הללו לפני שהוא יגיע לסיום. כל כך הרבה טרדנים וטרחנים השכימו לפתחו, ועם כל התשוקה האדירה שלו לנצל כל רגע פנוי, לעולם הוא לא קטע ולא פגע באחד מהם, אלא ישב ושמע את דבריהם עד תומם, ופעמים רבות אף טרח לענות להם כאיוולתם בחוש ההומור המיוחד שלו, כמו השאלה הידועה שנשאל אם אדם שחש גירוד ברגליו יקדים לגרד את הימנית תחילה, והשיב 'גרדם זו בזו'.

אנחנו שעוד זכינו לראות שריד לדור דעה, נחרות את המראות הללו עמוק בזכרוננו. כי כפי שהספידו מרן ראש הישיבה, אחד היה עמנו ואין עוד בלתו. אין תחליף, אין תמורה. המראות הללו יתנו לנו את הכח להצמיח מעצמנו כל אחד ואחד את הר' חיים האישי שלו. דמות דיוקנו תעמוד לנגד עינינו חרותה לעד, יהי זכרו ברוך.

ותצא אש (י, א) נשאלת השאלה – ולמה הם היו צריכים למות דוקא ביום השמחה של הקב"ה ולא ביום אחר?

מתי מתו שבעים הזקנים? אומר רש"י (שמות כד,י) ששבעים הזקנים מתו במתאוננים! משמע שהיה צורך להפריד בין מיתת נדב ואביהוא ובין מיתת שבעים הזקנים, והשאלה שנשאלה היא – למה? למה היה צריך לסגור חשבון עם נדב ואביהוא דוקא ביום חנוכת המשכן?

כדי להבין את יסוד הדברים, הייתי רוצה להביא את משלו של המגיד מדובנא: משל למלך שבנה עיר לעשירי העולם – כל התחבורה נבנתה מתחת לפני הקרקע, וכך גם כל תשתיות החשמל וכו' – הכל 'ירוק' –

דשא, עצים, אגמים וציפורים מצייצות! אמר המלך, אם זה המקום היפה ביותר בעולם, זה צריך להיות גם המקום הבריא ביותר בעולם! – מה עשה? בנה בית חולים, והביא אליו את בכירי הרופאים מכל

העולם; בין בכירי הרופאים, היה רופא א' מבוססון שהמלך היה מעוניין בו מאוד והיה מוכן להביא אותו לבית החולים תמורת כל סכום שבעולם, ולבסוף לאחר ששילש את משכורתו, הגיע הרופא לעבוד בבית החולים תמורת מיליון דולר לחודש! – "אבל תדאג שהתושבים

אצלנו יאריכו ימים עד 120!", אמר המלך לאותו הרופא. התכנסו כל נבחרי העיר לקבל את פניו של אותו רופא; באמצע קבלת הפנים אומר א' השרים לחברו: "גרי, אני לא מרגיש כ"כ טוב..." "מה קרה???" "יש לי לחצים בחזה..." "זה פעם ראשונה שזה קורה לך?" "כן... אני מרגיש

שאני מזיע גם..." "מה תאומר, קראתי שזה הקדמה להתקף לב" מה יעשו עכשיו – להצלה' א"א לקרוא עכשיו, כי הכל מתחת לאדמה והם מוגיעים רק על אופנועים – החליטו לקרוא לרופא הבכיר – הלוי ד"ר!!! יש כאן בנאדם שלא מרגיש טוב – דחוף!!!"; "הד"ר מגיע בריצה

– הוא מזיע ויש לו לחצים בחזה...!!!" – "כן אני רואה, זה התקף לב..." – משיכב אותו על הרצפה ומתחיל לעשות לו עיסויים – אחרי רבע שעה... חרחור אחרון נפח את נשמתו. כולם התחילו מתלחשים – "איזה מין דבר זה, המלך הזה הביא אותנו תמורת מיליון דולר בחודש

– ותראה מזה, לא הצליח להציל אותו... מה שווה הד"ר הזה?!" לאחר שפינו את הגופה, עלה הד"ר לדבר בפני כל השרים – "רבות! צר לי על פטירתו של השר. אבל אני רוצה לומר לכם, שבסך הכל טוב שהוא מת! – ולמה אני אומר את זה? כי קיבלתי את העיתונים שיצאו

אצלכם בממלכה וכל הכותרות היו בומבסטיות – הגיע הד"ר שכל מטופליו חיים עד גיל 120 שנה!!!; אמרתי לעצמי אוי ואבוי אם אנשים חושבים שאני יכול לרפאות כל דבר. אני יכול להדריך אתכם

איך להיות בריא, ויכול להיות שתזכו לחיות שנים רבות; אבל אם חשבתם שתוכלו לאכול כל היום סופגניות וצלעות כבש ופיצות – זה לא ילך! אני לוקח אחריות רק לגבי מי שאני מטפל בו מאל"ף ועד ת"ו.

אבל א' שיעשה מה שהוא רוצה ויאמר "יש לי ד"ר – עליו אני לא אחראי!" אומר המגיד מדובנא, כשנבנה המשכן, אמרו אנשים "איזה יופי, נבנה המשכן! – כל עבירה שנעשה, נוכל להביא קרבן ויתכפר לנו,

אמר הקב"ה: "שלא תחשבו שמידת הדין ירדה – ולו במילימטר אחד! מידת הדין נשארה במלוא תקופה, למי שיתנהג שלא כראוי!" – ולכן דוקא ביום חנוכת המשכן, כדי להביא מורא ופחד בעם ישראל, לקח

הקב"ה את נדב ואביהוא! (הרה"ג רבי ברוך רוזנבלום שליט"א, ברוך שאמר)

זכות הרב – בכוחה להגן על התלמיד

יִקְחוּ בְנֵי אֶהָרָן נֶדֶב וְאֶבְיָהוּא אִישׁ מִחֶמְתָּו וַיִּתְּנוּ בְּהֵן אִשׁ וַיְשִׁימוּ עָלֶיהָ קִטְרֶת וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי ה' אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם. וַיִּצְאָ אִשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַיִּתְּאֵל אוֹתָם וַיִּמְתּוּ לִפְנֵי ה' (י', א'-ב')

וברש"י: "ותצא אש" - רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן (עירובין ס"ג). לכאורה יש לתמוה: הלא בפסוק נכתב בפירוש הטעם למיתתם, משום שהקטירו אש זרה. מדוע, אפוא, מבאר רבי אליעזר טעם אחר?

את התשובה נבין על פי המעשה הבא: ישיבתו של החת"ס סופר בפרשבורג, נודעה לתהילה באיכותם הגבוהה של תלמידיה. כל בחור שניסה להתקבל לישיבתו – היה כזה שהגיע למדרגה הראויה בהבנה ובשקיפה. משום כך, בוקר אחד, כאשר הופיע בחור בשם פנחס לייב, והודיע על רצונו ללמוד בישיבה – עורר הדבר גיחוך אצל הבחורים שסובבוהו. לאחר שיחה קצרה עימו, הסתבר כי הנער בן השש עשרה, לא רק שמעולם לא למד גמרא, אפילו את צורת האותיות בקושי הכיר. בקטנותו התייתם מאביו, וכל השנים מכר כעכים עם אמו, במקום לשהות עם חבריו בכתלי התלמוד תורה.

"מדוע באת דווקא אלינו?" שאלו החת"ס, לאחר שקבלו בחמימות בחדרו, "האמנם לא שמעת מהי ישיבת פרשבורג?! "שמעתי", הודה הבחור, "ודווקא בשל כך באתי לכאן. אני רוצה לגדול בתורה, ובטוח אני שכאן בודאי אתעלה בלימוד התורה". רצונו העז של פנחס לייב ויראת השמים הבערת שלו כבשו את לבו של ה'חת"ס סופר', והוא החליט לקבלו על אתר לישיבתו. לאחר מכן קרא החת"ס סופר למספר בחורים והורה להם לערוך ביניהם תורנות מי ילמד הבחור במשך שעה מידי יום, וכך אט אט יכניסוהו תחת כנפי התורה. בשומעם את ציווי רבם, נחלצו כולם חושים למלאכה, וחילקו ביניהם את הלימוד עם פנחס לייב. אולם למרבה האכזבה, בנוסף לבורות אותה רכש כאשר נעדר מבית רבו בהיותו צעיר לימים, התגלה פנחס לייב גם כבעל כשרונות חלשים, קשה לשמוע ומהיר לאבד. ברם, למרות הקשיים הרבים ניחן הנער ברצון ברזל לדעת את התורה, והשקיע את כל זמנו בלימודה. במאמץ גדול ובהתמדה מופלאה החל הבחור לעשות חיל בלימודו. ומרגע שנפרץ הסכר, החלו המים – אין מים אלא תורה – לנבוע ולחדור לנפשו בשטף עז ביותר, ולאחרי שלוש שנים בלבד – נחשב פנחס לייב לאחד מגדולי הלמדנים של הישיבה, ואף זכה ללמוד עם החת"ס בחברותא. יום אחד חלה הבחור, והרופאים קבעו שימיו ספורים. הבחורים עמדו ליד מטתו בתורנות יומם ולילה, לסעוד אותו, ולהיות עמו ברגעיו האחרונים – לא עלינו. יום אחד נכנס לחדר החת"ס והורה שכולם יצאו. בחור אחד, בשם יעקב ליפא, העז פניו והתחבא לראות את אשר יקרה. החת"ס נעמד ליד הבחור דקות ארוכות, העביר את ידיו על עיניו העצומות ושאל את הבחור: "ההיך רואה?" לתדהמת יעקב ליפא, נשמע בחדר קולו של פנחס לייב מחוסר ההכרה: "כן, אני רואה". החת"ס שב ופנה אליו: "כעת, האם אתה רואה?" ושוב ענה הבחור: "כן, אני רואה". כך נשנה הדבר שבע פעמים. עיניו של יעקב ליפא כמעט יצאו מחוריהם, שעה שהגוסס פקח את עיניו אט אט. החת"ס מזג לחולה כוס מים והגיש לו, והוא ברך שהכל ושתה לרוויה. החת"ס אמר לו: "כעת יוטב לך!" ויצא מהחדר. הישיבה רעשה וגעשה על הנס הגדול שארע לחברם בזכות החת"ס. יעקב ליפא ניגש לפנחס לייב, והתוודה בפניו שהוא שהה בחדר כל זמן שהותו של החת"ס. "אמור נא לי" ביקש יעקב ליפא מחברו המחלים, "מה המחזה אותו ראית, בשעה שהחת"ס שאל אותך 'האם הנך רואה'?" השיב פנחס לייב: "ראיתי איש זקן הדור פנים, ובדמיוני הנחתי שזהו אברהם אבינו. אחר כך ראיתי את יצחק, יעקב, משה, אהרן ודוד. הם הפכו ודנו בענייני האם עלי לחיות או למות, עד שלפתע הגיע אליהו הנביא ועמד כמפטר ומתווך ביניהם. הוא הצביע על מורנו ורבנו – החת"ס סופר, וקבע: 'זכותו של הרב כל כך גדולה – עד שראוי הוא לזכות את תלמידו לשוב לאיתנו ולהבריא...' פנחס לייב הוסיף להחלים לגמרי, והמשיך בתלמודו עד שנתעלה להיות אחד ממצוייני הישיבה. ברבות הימים השיאו החת"ס לבת יתומה שגדלה בביתו, ודאג לו לכל מחסורו. לאחר שנים אחדות, אף ציוה עליו לשמש כרב ואב"ד בכמה קהילות חשובות, כמטרסדורף ונייזאף. הרי לנו, כי גם כאשר יהודי אינו ראוי שייעשה לו נס, זכותו של רבו הגדול יכולה להגן עליו שלא יארע לו כל רע.

ומכאן, תשובה לשאלתנו: אכן, נדב ואביהוא מתו לאחר שהקריבו אש זרה, כמבואר להדיא בפסוק. אמנם, אילו לא היו מורים הלכה בפני משה רבם – היתה זכותו של משה גורמת להם להינצל – על אף חטאם. כוח הרב ביכולתו להגן על התלמיד, אף שאינו ראוי מצד עצמו שיתרחש לו נס. אבל לאחר שהורו הלכה בפני רבם – היינו שזלזלו בו – לפי גודל דרגתם, ולא נהגו בו כבוד, מכיון שכך לא עמדה להם זכותו של משה להגן עליהם (מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

שו"ת הל' אבילות ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל

שאלה: מהי צורת הניחום? **תשובה:** עצם הדבר שבא אליו ומראה שמשנתתך בצערך, זה מצות ניחום, ואין חייב לומר כלום.
שאלה: כשהולכים להלויה צריך להכניס את הציצית משום לועג לרש, האם זה דווקא לאלו שחזק ד' אמות של הנפטר או אפילו מחוץ לד' אמות? **תשובה:** מסתבר שכל מי שמשנתתך בהלויה יכניס את הציצית משום לועג לרש.
שאלה: האם כשמדברים בדברי תורה, יש בזה משום לועג לרש? **תשובה:** כיון שכל מי שמלווה יש לו שייכות למת, שייך עליו לועג לרש אם מדבר בדברי תורה (כמבואר בש"ך ובט"ז יו"ד סי' שד"מ).
שאלה: האם יש מקור לזה שאומרים שכתובת צוואה היא סגולה לאריכות ימים? **תשובה:** אומרים כן להרגיע את האדם.
שאלה: אחד ממתפללי בית הכנסת הקבועים מתפלל לפני העמוד בתוך שנה על אביו, והגיע אדם מבחוץ שאינו ממתפללי ביהכ"נ, שיש לו יארצייט, האם הוא צריך לתת לו את העמוד? **תשובה:** תן לו קדיש, ומסתבר שלא יכול לקחת את העמוד כי הוא לא קבוע פה.
שאלה: האם מותר להוציא דבר מהבית של המת, ואם אסור האם אסור רק אוכל או כל דבר? **תשובה:** אסור כל דבר מפני הסכנה.
שאלה: בביכ"נ שמתפללים נוסח אשכנזי ובלשון הקודש, האם אפשר שחזן ספרדי יגש לעמוד כשיש לו יארצייט? **תשובה:** אפשר.
שאלה: כנ"ל, האם אפשר שחזן שמתפלל בהברה עברית יגש לעמוד כשיש לו יארצייט? **תשובה:** אם הציבור מסכימים.

חידה שבועית

מתחילה תראו אותי כשהוא בלון צהוב חמישי! לאחר מכן אהיה מכוסה לבן ואצוץ לי לפרק! מי אני?

תשובה על חידה פ"י: דם שניהם מותר באכילה (ז.כ.) תשובה לחידה: העתיד.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות איצקוביץ – כץ – קליין לנשואי הבת הנכדה הינה משפחת ברדוגו להכנס הבן לעול תורה ומצוות
 גני הדר-עמישב: משפחת הבלין לנשואי הבן משפחת פוקסברומר לבר מצוה

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
 מינהל שירותי קהילה

